

Rundskriv 2023-25

Dato: 29.06.2023

Presiseringer for tilskudd ved produksjonssvikt, produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd - søknadsåret 2023

Rundskrivet omhandler iverksatte tiltak knyttet til tørkesituasjonen i 2023 samt presiseringer av ordinært regelverk. Rundskrivet retter seg mot bønder og landbruksforvaltningen i kommuner og hos statsforvalteren.

Innhold

Innledning	2
Tiltakenes geografiske virkeområde	2
Periode tiltakene gjelder	2
Innhold i rundskrivet.....	2
1. Tilskudd ved produksjonssvikt	2
Fastsatte og iverksatte tiltak innen tilskudd ved produksjonssvikt	2
Presiseringer av ordinært gjeldende regelverk	3
Eksempler på praktiske problemstillinger	3
2. Produksjonstilskudd i jordbruket	4
Fastsatte og iverksatte tiltak innen produksjonstilskudd.....	4
Presiseringer av ordinært gjeldende regelverk	4
Eksempler på praktiske problemstillinger	5
3. Regionalt miljøtilskudd (RMP)	5
Fastsatte og iverksatte tiltak innen regionalt miljøtilskudd (RMP)	5
Presiseringer av ordinært gjeldende regelverk	6
Eksempler på praktiske problemstillinger	7

Innledning

Det varme og tørre været forsommeren 2023 gjør at det forventes lavere avlinger av korn og gras enn normalt i store deler av Sør-Norge. Landbruks- og matdepartementet har etter samtaler med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag besluttet å iverksette flere tiltak som skal avhjelpe tørkesituasjonen. Hensikten med tiltakene er å legge til rette for at det blir nok grovfôr til vinteren.

Tiltakenes geografiske virkeområde

De fastsatte tørketiltakene er avgrenset til å gjelde fylkene Innlandet, Oslo, Viken, Vestfold og Telemark, Agder og Rogaland.

Periode tiltakene gjelder

Tiltakene gjelder for vekstsesongen/søknadsåret/skadeåret 2023.

Innhold i rundskrivet

Tiltakene som er iverksatt omhandler regelverk for tilskudd ved produksjonssvikt, produksjonstilskudd i jordbruket og regionale miljøtilskudd (RMP).

1. Tilskudd ved produksjonssvikt

Fastsatte og iverksatte tiltak innen tilskudd ved produksjonssvikt

Høsting av korn som grovfôr

Foretak som velger å fôrhøste eller beite umodent korn på deler eller hele åkeren, vil få tilskudd ved produksjonssvikt beregnet som i vekstgruppe korn.

Veiledning for søker og for statsforvalterens beregning av tilskudd:

Det høstede eller beitede grovfôret regnes om til korn, som del av skadeårets avling for kornarealet.

Statsforvalteren skal legge bestemmelsene i sats- og beregningsforskriften § 9 (Skadeårets avling – produksjonssvikt grovfôr i foretak med husdyr) til grunn for beregning av antall FEm grovfôr som er høstet eller beitet på kornarealet. Antall FEm regnes deretter om til kg korn, der 1 FEm tilsvarer 1 kg korn.

Ved søknad om tilskudd ved produksjonssvikt, fyller foretaket ut én søknad samlet for det opprinnelige kornarealet. Dersom foretaket har høstet deler av arealet som modent korn og deler av arealet som umodent korn til surfôr eller ved beiting (omregnet til korn), utgjør skadeårets avling summen av dette. For å kunne beregne høstet grovfôravling på arealet, må foretaket oppgi avlingsmengde i antall rundballer eller m³ silo. For å kunne beregne avling tatt opp på beite, må foretaket oppgi dyreslag, antall dyr og antall beitedager.

Foretakets gjennomsnittsavling fastsettes i kg/dekar for hver enkelt vekst og basert på dokumenterte salgskvanta, i henhold til gjeldende regelverk.

Tilskuddsberegning ved høsting av avling fra vekst nummer 2 på kornarealer

Eventuell avling foretaket får dersom det sår raigras eller annet egnet grønnfôr som vekst nummer 2 etter fôrhøsting/beiting av umoden kornåker, eller konstatert totalsvikt og nedpløying av kornavling, skal ikke regnes inn som skadeårets avling.

Høsting av grovfôr på arealer avsatt til økologisk grønn gjødsling og fangvekster

Grovfôr høstet eller beitet på arealer som er avsatt til økologisk grønn gjødsling, skal ikke regnes inn som skadeårets avling. Det samme gjelder for arealer med fangvekster, jamfør regionalt miljøtilskudd, der fangveksten er høstet som grovfôr eller beitet.

Presiseringer av ordinært gjeldende regelverk

Med unntak av de spesifiserte tiltakene ovenfor, gjelder det ordinære regelverket for tilskudd ved produksjonssvikt, herunder dokumentasjonsplikt samt plikten til å forebygge og begrense tap mv. Dette regelverket er nærmere omtalt i rundskriv 2022/65.

Ikke høsting av areal

Konsekvensen av å ikke høste areal er normalt at retten til tilskudd for det uhøstede arealet bortfaller. Dette går fram av ordningens tapsbegrensningsplikt. Ved liten eller tapt kornavling, kan det være ønskelig å harve eller pløye ned uhøstet avling med liten verdi. For at slikt areal skal være berettiget tilskudd ved produksjonssvikt, bør det innhentes bekreftelse fra kommune eller statsforvalter på at avlingen er tapt, før arealet harves/pløyes. Det vises for øvrig til gjeldende regelverk og rundskriv 2022/65.

Krav til dokumentasjon

Det er et vilkår for ordningen at foretaket melder om produksjonssvikt til kommunen «uten ugrunnet opphold», det vil si så raskt man ser at skade har oppstått eller vil kunne oppstå. Meldingen sendes elektronisk via Altinn. Det er ingen lemping i kravene til å dokumentere skade og skadeårsak, og ansvaret for dette ligger til det enkelte foretak. Dersom det i tillegg er andre skadeårsaker enn klimatiske, dekkes ikke dette av ordningen.

Eksempler på praktiske problemstillinger

Nedenfor er det tatt inn eksempler på praktiske problemstillinger som kan være aktuelle som følge av tørkesituasjonen, og hvordan disse kan håndteres.

- En kornprodusent med produksjonssvikt som velger å la åkeren stå fram til modning og tresking, søker tilskudd i vekstgruppe korn.
- En kornprodusent som velger å høste umoden kornåker for salg som grovfôr, søker tilskudd i vekstgruppe korn. Grovfôravlingen omregnes til korn og inngår i skadeårets avling.
- En produsent som etter høsting av modent eller umodent korn etablerer en ny produksjon (raigras eller annet egnet grønnfôr), skal søke om tilskudd i vekstgruppe korn. Grovfôravlingen omregnes til korn og inngår i skadeårets avling. Avlingen fra en vekst nummer 2 skal ikke medregnes som skadeårets avling.
- Dersom en kornprodusent i stedet for å høste det skadede kornarealet overlater disposisjonsretten til arealene til en annen produsent – til beiting eller høsting og med eller uten produksjon av en vekst nummer 2, er det kornprodusenten som har rett til eventuelt tilskudd ved produksjonssvikt i vekstgruppe korn.

2. Produksjonstilskudd i jordbruket

Fastsatte og iverksatte tiltak innen produksjonstilskudd

Kornarealer som høstes som grovfôr eller beites

Produsenter som velger å ensilere kornavlingen (også der de høster hele planten) eller på annen måte benytter den som grovfôr (ved høsting eller beiting), kan søke og få innvilget arealtilskudd som korn.

Økologisk grønningsarealer kan høstes til fôr eller beites

Som grønningsareal regnes arealer der det dyrkes grovfôr- og/ eller grønnfôrvekster, og der alt plantemateriale slås og moldes ned før neste vekstsesong.

Det åpnes for at arealer som er avsatt til økologisk grønningsareal kan brukes til fôr eller beites, uten at det vil få betydning for tilskuddet for søknadsåret 2023, sml. jordbruksavtalen pkt. 7.8, tabell 7.16.

Generell dispensasjon fra krav om grovfôropptak på beite

Det er gitt en generell dispensasjon fra kravet om at hoveddelen av det daglige grovfôrintaket til dyret skjer ved beiting, for søknadsåret 2023, jf. forskrift om produksjons- og avløsertilskudd § 3 tredje ledd bokstav c (gjelder beitetilskudd, ikke utmarksbeite). Det vil ikke være nødvendig å søke dispensasjon. Merk at som for de øvrige tiltakene, gjelder den generelle dispensasjonen kun for foretak i de fylkene som er definert innledningsvis i rundskrivet.

Presiseringer av ordinært gjeldende regelverk

Vanlig jordbruksproduksjon

Gjennom søknaden om produksjonstilskudd kan foretak søke arealtilskudd for de arealene som det disponerer og driver aktivt. For å motta produksjonstilskudd må foretaket drive «vanlig jordbruksproduksjon». I en situasjon med tørke vil det avgjørende være hvorvidt produsenten «driver vanlig», altså utfører de normale arbeidsoppgavene og gjør det som objektivt sett kan oppfattes som en forsvarlig og god drift utfra et landbruksfaglig ståsted. Det vil si at hvis foretaket gjør det som kan forventes i løpet av vekstsesongen, vil de kunne få arealtilskudd for veksten de har sådd, til tross at avlingene er skadet av tørke. Det vil ikke være nødvendig å søke dispensasjon.

Dersom flere disponerer arealene i vekstsesongen

Utmålingsreglene for produksjonstilskudd er gitt i jordbruksavtalen, herunder bestemmelser om hvilket foretak som skal søke produksjonstilskudd for arealene der flere foretak disponerer arealene i vekstsesongen. Der flere har drevet det samme arealet i vekstsesongen, er det foretaket som disponerer arealet 1. august som vil kunne søke tilskudd for arealet. Foretaket som søker kan kun søke tilskudd for den veksten foretaket selv har produsert. Foretaket kan altså ikke søke tilskudd for den veksten som det andre foretaket produserte. Det kan ikke gis dispensasjon fra jordbruksavtalen. Dette må forstås slik at det kun gis tilskudd til foretaket som disponerte arealene 1. august.

Foretaket kan selv velge hvilken kultur de søker tilskudd for

Dersom det er etablert en ny kultur for høsting inneværende vekstsesong kan foretaket velge hvilken kultur de skal søke tilskudd for, så fremt begge kulturene oppfyller kravet til vanlig jordbruksproduksjon. Det vil ikke være nødvendig å søke dispensasjon fra kravet om «vanlig jordbruksproduksjon» grunnet tørke, så lenge foretaket har utført de normale arbeidsoppgavene og hatt en forsvarlig og god drift.

Krav til vegetasjonssone

For krav til vegetasjonssone, se omtale i kapittel 3.

Eksempler på praktiske problemstillinger

Nedenfor er det tatt inn eksempler på praktiske problemstillinger som kan være aktuelle som følge av tørkesituasjonen, og hvordan disse kan håndteres.

1. *Kornavlingen er helt eller delvis ødelagt, og det er sådd/plantet ny vekst for å begrense skaden gjennom å utnytte resten av vekstsesongen, kan det da gis arealtilskudd for korn?*

Foretaket velger selv hvilken vekst de skal søke tilskudd for, dette vil også gjelde der kornavlingen er helt eller delvis ødelagt og foretaket kan dermed søke og motta tilskudd for korn, så fremt foretaket har utført de normale arbeidsoppgavene og har gjort det som objektivt sett kan oppfattes som en forsvarlig og god drift utfra et landbruksfaglig ståsted.

2. *Avlingen er ødelagt, men det er ikke sådd/plantet ny vekst, kan det da gis arealtilskudd for korn?*

Så fremt foretaket har utført de normale arbeidsoppgavene og gjør det som objektivt sett kan oppfattes som en forsvarlig og god drift utfra et landbruksfaglig ståsted. Det vil si at hvis foretaket gjør det som kan forventes i løpet av vekstsesongen, vil de kunne få tilskudd for veksten de har sådd, til tross at avlingene er skadet av tørke.

3. *Kornavlingen ensileres fremfor å treske gulmodent korn, kan det da gis arealtilskudd for korn?*

Ja.

4. *Flere foretak disponerer arealet i løpet av vekstsesongen, for eksempel ved at kornet slås og deretter sår et annet foretak arealene, hvem skal søke arealtilskudd?*

Dersom flere foretak disponerer arealene i vekstsesongen er det foretaket som disponerte arealene 1. august om kan søke tilskudd.

5. *Flere foretak disponerer arealet i løpet av vekstsesongen, for eksempel ved at det dyrkes korn, men et annet foretak lar dyrene sine beite på arealene i løpet av vekstsesongen, hvem skal søke arealtilskudd?*

Dersom flere foretak disponerer arealene i vekstsesongen er det foretaket som disponerte arealene 1. august som kan søke tilskudd. Foretaket som søker kan kun søke tilskudd for den veksten foretaket selv har produsert.

3. Regionalt miljøtilskudd (RMP)

Fastsatte og iverksatte tiltak innen regionalt miljøtilskudd (RMP)

RMP-tilskudd til "ingen jordarbeiding om høsten" ved såing av ettervekst innen 1. august

Det regionale miljøtilskuddet «Ingen jordarbeiding om høsten» gjelder for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten og frem til 1. mars året etter. Eng og radkulturer omfattes ikke av ordningen. Dette jf. § 27 i Instruks for regionale miljøtilskudd 2023-2026. Tiltakets hovedformål er å redusere jordtap og avrenning av næringsstoffer utenfor vekstsesongen.

Tiltaket gjelder også om det jordarbeides og sås ettervekst innen 1.august for de tørkerammede fylkene i 2023. Det er ingen restriksjoner på jordarbeidingsmetode før såing av ettervekst innen 1.august. Etterveksten kan ikke være hovedvekst i 2024.

Fangvekster

Areal med ettervekst kan være berettiget regionalt miljøtilskudd for fangvekster om vilkårene for fangvekster er oppfylt med tilpasning for 2023 (jf. §41 Fangvekster sådd som underkultur og §42 Fangveskt sådd etter høsting i Instruks for regionalt miljøprogram 2023-2026).

Fangveksten skal være godt etablert om høsten, men skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes eller gjødsles i etableringsåret. Det er tillatt å bruke egenprodusert kompost for fangvekster sådd som underkultur. Arealet skal ikke jordarbeides før 1.mars året etter søknadsåret.

Gjeldende regelverk åpner for at fangvekster kan høstes så fremt de fortsatt opprettholder sin funksjon. Det vil si at de må være godt etablert med god rotstruktur og tett plantedekke.

Tilskudd til fangvekster sådd etter høsting har begrensninger for jordarbeiding ved etablering. Statsforvalteren kan i sine regionale forskrifter for RMP tillate grunn harving eller utjevning av såbed etter høsting, for å sikre god etablering av fangveksten.

Miljøeffekten av tiltakene "ingen jordarbeiding om høsten" og "fangvekster sådd etter høsting" er for 2023 vurdert til å være tilfredstillende i de tørkerammede områdene uavhengig av jordarbeidingsmetode ved etablering av ettervekst innen 1.august.

For 2023 kan foretak være berettiget tilskudd til "fangvekst sådd etter høsting" (også i evt. kombinasjon med "ingen jordabeiding om høsten") uavhengig av jordarbeidingsmetode ved etablering av ettervekst innen 1. august.

For søknadsomgangen 2023 gjelder følgende

Landbruksdirektoratet ber Statsforvalteren vurdere nødvendige endringer i sine forskrifter for regionale miljøtilskudd og veiledningsmaterieell for 2023 for å legge til rette for tilpasningene jf. avsnittene over.

Presiseringer av ordinært gjeldende regelverk

Vegetasjonssone og grasarealer i regionalt miljøprogram

For å motta fullt areal- og kulturlandskapstilskudd og regionalt miljøtilskudd må foretak ha vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vannføring. Kravet om vegetasjonssone hindrer ikke at vegetasjonsbeltet kan høstes eller beites, men det skal ikke forekomme jordarbeiding i sonen.

For følgende RMP-tiltak kan graset høstes uten tap av tilskudd:

- Gras på arealer utsatt for flom og erosjon
- Grasdekte vannveier og grasstriper i åker
- Grasdekte kantsoner i åker
- Grasdekte kantsoner i eng

Eksempler på praktiske problemstillinger

- *Foretaket sår ettervekst innen 1.august, men etterveksten spirer/etablerer seg ikke. Hva kan det gis tilskudd til?*

Foretaket kan gis tilskudd til «ingen jordarbeiding om høsten», men ikke «tilskudd til fangvekster». Vilkår for fangvekster er at den skal være godt etablert om høsten.

- *Foretaket sår ettervekst innen 1.august, som blir gjødslet høsten 2023. Hva kan det gis tilskudd til?*

Foretaket kan gis tilskudd til «ingen jordarbeiding om høsten», men ikke «tilskudd til fangvekster». Vilkår for fangvekster er at den ikke skal gjødsles.